

> Retouradres Postbus 16169 2500 BD Den Haag

Rijksvastgoedbedrijf
Atelier Rijksbouwmeester

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 16169
2500 BD Den Haag
www.rijksvastgoedbedrijf.nl

Kenmerk: 4702122

Contactpersoon

Saskia Naafs
saskia.naafs@rijksoverheid.nl

Dorothee Koper-Mosterd
dorothee.koper@rijksoverheid.nl

Datum 13 januari 2022
Betreft Cultuurhistorisch onderzoek ENCI-terrein

Hooggeachte mevrouw Uslu,

Minister Van Engelshoven vroeg het College van Rijksadviseurs eind 2019 een frisse blik te werpen op het fabrieksterrein van de Eerste Nederlandse Cement Industrie (ENCI) te Maastricht en een visie te formuleren op een toekomstperspectief. De reden was dat de Hooggeleerde Heer Professor mr. Pieter van Vollenhoven namens de Commissie Herbestemming Monumenten zich zorgen maakte over de voorgenomen sloop van een derde van dit fabrieksterrein.

Wat mijn voorganger Rijksbouwmeester Floris Alkemade tijdens zijn eerste bezoek zag, was een indrukwekkend terrein met imposante bebouwing en een gigantische groeve op fietsafstand van het centrum van Maastricht. Hij zag enorme grondstoffenhallen waar het stof al was neergedaald, cementsilo's waarin de machines net waren uitgezet, een oven die niet meer draaide, een schoorsteen die niet meer rookte. De meeste arbeiders waren vertrokken. Het geluid was weggestorven.

Wat hij tijdens zijn bezoeken leerde, ging over de bijzondere geschiedenis van Nederlands enige cementfabriek, over de generaties arbeiders die hier werkten, over het bijzondere productieproces dat telkens werd vernieuwd, en bovenal leerde hij dat hier de grondstof werd gemaakt waar een groot deel van naoorlogs Nederland mee is gebouwd.

Met de kennis en de verhalen over de geschiedenis van de plek rijst bij mij de vraag hoe de betekenis van dit terrein vergroot kan worden: Welke toekomst heeft deze plek, nu er geen cement meer gemaakt wordt? Hoe kan het van maatschappelijke betekenis worden voor stad, provincie, regio en land? Betrokken partijen hebben daarover reeds in 2009 afspraken gemaakt in een Plan van Transformatie.

Ik ben bekend met de afspraken die in het Plan van Transformatie zijn gemaakt en de overeenstemming die toen is gevonden door de betrokken partijen. Dit is een groot goed. Tegelijkertijd constateer ik dat de tijd bepaalde afspraken heeft ingehaald. Denk aan het besluit van een complete stillegging en verkoop van de fabriek (waar deze eerder deels in bedrijf zou blijven) en denk aan de

Datum
13 januari 2022

stikstofproblematiek die soortgelijke zware industrie op de plek, dichtbij Natura 2000-gebied moeilijk maakt. Dit vraagt om hernieuwde afspraken, om nieuwe ideeën en het vraagt om toekomstbeelden.

Om nieuwe perspectieven te bieden heb ik samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de provincie Zuid-Limburg en de gemeente Maastricht, en met medewerking van ENCI, het bureau Crimson Architectural Historians de opdracht gegeven dit terrein te verkennen, te doorgronden en te waarderen. Ik acht een dergelijk onderzoek noodzakelijk om een goed vertrekpunt te hebben, ook omdat in het Plan van Transformatie de cultuur- en architectuurhistorische waarden onbenoemd bleven.

Ik bied u hierbij het onderzoeksrapport aan. Dit rapport vertelt een verhaal dat millennia teruggaat: van de vorming van de aarde in het Krijt tot de cementproductie in de 20ste eeuw. Het gaat over het ontstaan van een bijzonder landschap waarin zowel dinosaurussen hun sporen hebben achtergelaten, als de mens. Het gaat ook over de sociale geschiedenis van de streek en over het industriële erfgoed dat van grote betekenis is voor heel Nederland.

Het onderzoek toont aan hoe bijzonder gelaagd deze plek is en laat zien dat er mogelijkheden zijn voor herontwikkeling zonder de identiteit van de plek te verliezen. Kijkend met een frisse blik zie ik de enorme potentie van dit gebied. In het rapport zijn twee toekomstscenario's voorgesteld, die het gesprek over de toekomstige ontwikkelingen kunnen voeden en aansporen tot verdere verkenningen en uitwerkingen.

Ik onderschrijf de conclusies van dit rapport en hoop dat u dezelfde mening bent toegedaan. Het nationale belang van deze plek verdient een nationale erkenning. Mede gezien de aanstaande verkoop van het terrein en de voorgenomen sloop, raad ik u daarom aan om een aanwijzingsprocedure conform de Erfgoedwet te starten.

Tot slot ben ik van harte bereid me verder, met de betrokken partijen, voor het ENCI-gebied in te zetten en te onderzoeken hoe de uitzonderlijke waarden goed geborgd kunnen worden, het Plan van Transformatie geactualiseerd en de toekomstscenario's verder gebracht kunnen worden door deze goed aan te laten sluiten bij provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies en in te passen in het Novi-gebied Zuid-Limburg. Door de toekomstscenario's financieel te onderbouwen, gebaseerd op een brede welvaartbenadering, wordt ook de maatschappelijke waarde van dit bijzondere gebied op korte en lange termijn gewogen. Voor een dergelijk traject is tijd en vertrouwen nodig zonder dat er onomkeerbare stappen worden genomen zoals sloop van gebouwen en installaties.

Met vriendelijke groet,

Francesco Veerstra
Rijksbouwmeester

